

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz kötve:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apácza u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 25.

A koronatanács után.

A Széll-kabinet mézes heteinek is vége van immár; egy hét óta ugyancsak nehéz napokat él. A kiegyezési tárgyalások a bank-kérdés és a fogyasztási adók átutalása ügyében annyira kiélesedtek, hogy már-már válsággal fenyegetik mind a két kabinetet.

E kritikus helyzetben Bécs felé fordul az érdeklődés, hol a két kabinet a király elnöklete alatt tanácskozik.

Mind a két kabinet erősen tartja magát. Ő Felsége nehezen tudja elhatározni magát a döntésre. Legjobban szeretné, ha megegyezés jönne létre a két kabinet között.

Hogy mit hoz a jövő? — kétséges. A politikai augurok holnapra jósolják a döntést, amelyet különben sokáig nem lehet halasztani, mert jun. 2-án összeül a magyar képviselőház.

Bécsi információink a politikai helyzetről a következő képet nyújtják:

Bécs, május 25.

Meg volt a koronatanács és nem hozott döntést, hanem még kiélesítette az ellentéteket. A két kabinet feje erősen farkasszemet néz és a koronatanács után is csak úgy ragaszkodik álláspontjához, mint annak előtte. Az egész tanácskozásnak csak informatív jellege volt, mert ő Felsége előre csak a két elágazó vélemény részletes és megokolt előadását kérte, a nélkül, hogy egyetlen szóval be-

folyásolta volna a hosszú előadásokat és az ezek kapcsán fejlődött rövid vitát. A miniszterelnökök, a kik az ő magánkonferenciájukban lemondással fenyegették egymást, a koronatanácsban csak azt hangsúlyozták, hogy álláspontjukból semmi áron nem engedhetnek, de nem tették hozzá: különben lemondunk. Gondolták, hogy magától értetődik.

Döntésről szó sem lehet péntek előtt és akkor sem várható döntés olyan értelemben, hogy a király akár az egyik, akár a másik irányhoz egyszerűen csatlakozzék. A korona békét akar és megegyezést és nem bocsátja el egyik kabinetjét sem, ha ezek maguk nem erősödnek a lemondás mellett; viszont nem zárkózik el a kettős válságtól sem, ha ez valami modus vivendit szülne. Ujabb koronatanács az eddigi dispoziciók szerint nem lesz, hanem ő Felsége holnap vagy holnapután a két miniszterelnököt külön-külön fogja fogadni.

Thun álláspontja sokkal könnyebb, mint Széllé, mert ő így is, úgy is bukóban van és szívesebben teszi ebben a kérdésben, a mikor a lemondás népszerűséggel jár, mint a nyelvkérdésben, melylyel sok odiumot von magára. Kétségtelen tehát, hogy ő lesz az első, a ki be fogja jelenteni lemondását: de Széll is meg fogja tenni. Thun lemondása biztos elfogadásra számíthat, míg a Széllkabinet krízise csak formális lehet, mert kétségtelen, hogy a lemondás elfogadása esetén is, ő Felsége ismét csak Széll Kálmánt bizza meg a kabinet megalakításával.

A krízis illetően elintézése esetén azonban a volt dissidens és nemzeti párti elemeknek már most be kellene lépniök a Széll-kabinetbe, mert ilyen közbevetett válság után a magyar kormánynak mégis bele kellene mennie a bankegyezmény módosításába. Goluchovszky külügyminiszter, kivel nemcsak Thun gróf, hanem Széll Kálmán is behatóan tanácskozott, abba a nézetben van, hogy az ügy minden, de mindenesetre még formális magyar válság nélkül is elintézhető, mert a magyar kormány saját nagy pártját könnyen kapacitálhatja, az ellenzék meg nem fog nehézséget okozni, mert az, hogy a bankegyezmény együtt járjon le a kiegyezéssel és lehetővé tétessék a különválás egy csapásra az egész vonalon, tulajdonképpen szélsőbali kívánság.

Ez körülbelül a korona nézete is. De nemcsak Goluchovszky, hanem az összes itteni politikai tényezők azt hiszik, hogy tényleges magyar válság nem lesz és hogy végül valahogy mégis rábirják Széllt, hogy akár Thunnak, akár utódjának — a ki minden valószínűség szerint Pininski lesz — valami engedményt tegyen, mert ezzel viszont azt nyeri, hogy akcióképes lesz az osztrák parlament és kizáródik az újabb provizorium veszedelme, mely sokkal több bonyodalmat okozna, mint némi esetleges eredmény.

Avval is igyekeznek Széllt kapacitálni, hogy neki — ha a 67-es alapnak igaz hive és nem intendálja titkon a gazdasági különválást — örülnie kell, ha engedmény árán is lehetővé teszi, hogy

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Várad az 1598-ik évi ostrom idején.

Részlet: »Várad ostroma 1598-ban« cz. tanulmányból; kivonata felolvasatott a bihari. és nagyvárad. tört. és rég. egylet május 22-iki közgyűlésén.

Írta: Zsák J. Adelfi.

Értekezésünk, az ostromot tárgyaló részének kellő megértése czéljából egy kis helyszíni tanulmányt kell tennünk a 300 év előtt való Váradban; mert tudnunk kell ugyanis, hogyan nézett ki az a pont, melyért annyi küzdelem és vér folyt; mely bukásával egy országot rántott magával, győzeimes ellenállásával pedig egy országot mentett meg.

A régi Várad és váráról ez ostrom idejéről fennmaradt egy hiteles, de hűnek épen nem mondható perspektíva rajz; ugyanaz, mely eredetileg »Ortelius Redivivus et Continatus« címkezetű ismeretes krónikában jelent meg s ezután több újabb műben is közölve; sőt muzeumunk II. számú termében is látható két másolata; s ezért olvasóim legnagyobb része előtt is ismeretes lehet.

E rajz és más egykoru iratok szerint a váradi erősség három részből állott: a belső és külső várból s a kerített városból. A vár maga azon rendszerben volt építve, melyben ma is van, t. i. az *uj-olasz* (bastionár) rendszerben. Ez új rendszerben való építést bizonyára még az utolsó váradi püspök kezdte meg; folytatták:

János Zsigmond, ki 1569-ben Darjassy Boldizsár várnagygyal a »Királyfi« bástyát építette;¹ Báthory István; ki Baldagara Oktáv mérnök által² az »Aranyos« bástyát; (nevét onnan nyerte, hogy egy aranyozott keretbe foglalt Báthory czimer volt a bástya fölé helyezve);³ Báthory Kristóf és Zsigmond fejedelmek; kik Nyilas Mihály által a »Csonka«;⁴ Nagy Tamás által a »Velencei«⁵ végül 1576-ban Bihar-Kraszna és Közép-Szolnok vármegyék jobbágyaival (minden 10 porta után egy ember) pedig a ma Bethlen, akkor »Fa« néha »Föld« bástyát építették.⁶ A várkaput Kolozsvár készítette 1573-ban.⁷ Az építési költségek fedezésére az erdélyi országgyűlés 1570—1594-ig minden évben 20 és 75 dénár között váltakozó összegű külön, országos adót szavazott meg;⁸ s mint-hogy az építés a török szövetség felbontásakor még nem volt befejezve, az 1596 évi nov. 30—decz. 8-iki országgyűlés szigorúan ráparancsolt Közép-Szolnok és Kraszna vármegyékre, hogy »mind az ő felsége, urak és nemesek jószága személy válogatás nélkül Várad éppé-tésében minden segítséggel legyen«.⁹

¹ Dr. Karácsonyi János: Békésvármegye története III. k. 155—6. l.

² Szamosközy tört. maradv. II. k. 168—9.

³ Erd. orsz. gyűl. eml. III. k. 107. l.

⁴ Jakab Elek: Kolozsvár története II. k. 227. l. jegyzet.

⁵ L. Erd. orsz. gyűl. eml. III. k. 107. 114. 122. 139. 143. 152. 162. 170. 198. 209. 216. 220. 231. 234. 374. 387. 411. 420—1. és 447. továbbá u. a. IV. k. 138. l.

⁶ I. m. IV. k. 108. l.

A *belső vár* a mai várban, a Bethlen-féle zárt épület helyén volt; a külső vártól csak egy körfallal, — melyben itt-ott emeletes, figyelőtoronyok voltak, — elválasztva.¹⁰ E belső vár közepén egy nagy, lánczos vederral ellátott kőkut állott,¹¹ mellette az ikertorony, híres Szt. László templom (előtte az ismert király szoborokkal); ennek folytatását a Királyfi bástya irányában több emeletes épület képezte, mely a templommal együtt egy háromszög alakú tért, az ugynevezett püspöki udvart zárták be.¹² A nyugati oldalon szintén volt egy, földszintes házakból álló, észak-dél irányban haladó épület csoport, melynek két szárnyán egy-egy emeletes torony állott.¹³ A »Királyfi« bástya mellett levő emeletes épület csoport eredetileg Várad régi püspökeinek, majd Izabella királynőnek s később a váradi kapitányoknak szolgált lakásul.¹⁴

A *külső vár*, az volt, amit ma váradi várnak nevezünk; s csak kevésben különbözött ettől; így pl: a vár árka csak 16 öl széles volt;¹⁵ melyet a Csonka és Aranyos bástyák között egy csatorna kötött össze a Körözszel;¹⁶

¹⁰ A perspektíva szerint. Különben, hogy belső és külső vár volt, igazolja a váradi várról 1600-ban készített leltár e kifejezései: »In arce interiori« v. »In arce exteriori« (közölve Bunyitai V.: A váradi püsp. tört. II. k. 234—6. l. jegyzet).

¹¹ Az idézett leltár.

¹² L. a perspektíva jegyzetét.

¹³ Rajz szerint.

¹⁴ Az 1600-ik évi leltár.

¹⁵ Történelmi tár. 1878-iki évfolyam. Röderer-jelentés.

¹⁶ Rajz szerint.

a kiegyezés már most és Ausztriában is parlamentáris uton a teljes szabályszerű időtartamra elintézhető.

Szell Kálmán legalább ma estig rendületlenül megmaradt a mellett, hogy őt a paktuma köti és nem mehet bele semmiféle engedménybe, még ha helyét el is kellene hagynia.

A helyzet csak pénteken fog némileg váltakozni, de akkorra sem várható a teljes kitisztázás. Hogy pénteken mi lesz, annak is csak Szell Kálmán a megmondhatója, mert akármi fog történni, az csak az ő magatartásának kifolyása lesz.

Ma semmit sem lehet tudni; a magam részéről azt a nézetet batorokodom kockáztatni, hogy végül mégis csak valami újabb egyezmény lesz a bankkérdésben; de lehet, hogy ezuttal tévedek, mert ez csak egyéni felfogás, mely a helyzet mérlegeléséből és nem valami pozitív információból folyik.

Bécs május 25. (Saját tud. távirata). A király *Thun* gróf osztrák miniszterelnököt rövid és *Szell* Kálmán miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta. Hír szerint a miniszterek a király közbelépése folytán ismét tárgyalni fognak. Jól értesült forrás szerint a király nem is fog dönteni egyelőre és így a bizonytalan helyzet elhúzódhatik még néhány napig.

Bécs május 25. (Saját tud. távirata). *N. Fr. Pr.* mai válságczikke oda concludál, hogy *Thun* gróf miniszterelnöknek *mennie kell*. A helyzet nagyon komoly — írja — a királynak kell dönteni egyik vagy másik kormány javára, mert mind a ketten ragaszkodnak álláspontjukhoz.

Szell Kálmán kedvetlen.

Bécsi levelezőnk információin kívül budapesti köröktől is kaptunk értesítéseket a helyzetre vonatkozólag. Hozzáteesszük, hogy ezek az információk olyan körökből származnak, a melyek a kormányhoz közel állanak és ösmerik Szell Kálmán miniszterelnök felfogását és hangulatát egyaránt. Tenorja ez információk-

nak az, hogy Szell Kálmán kedvetlen. Amugy is szándéka volt, hogy őt esztendőre megcsinálja a kiegyezést és olyan helyzetet teremtsen, a mely az államgépezet zavartalan működését legalább öt esztendőre lehetővé teszi. Azután ha ezt elvégezte, missióját befejezettnek tekinti és visszavonul. Ez volt — ismételjük — álláspontja kezdetben már, a mikor a miniszterelnöki tárczát átvette. A kiegyezés nehézségei azonban kedvetlenségét fokozták és most már közvetlen környezete előtt sem leplezi ezt a kedvetlenséget. Nem volt elkészülve rá, hogy mindjárt az első mérközésnél, a mikor a magyar és osztrák érdekek közt kerül kenyértörésre a dolog és a kérdést a koronatanács elé kell vinnie, nem találkozik mindenben, minden irányban a király véleményével és éppen a koronatanács által teremtett helyzet folytán az események láncolata arra vezet, hogy kabinet-kérdést kell csinálnia abból, hogy mennyiben hajlik a korona az ő álláspontja felé és mennyiben nem. E kedvetlenségek első és legfontosabb következménye az — így beszélnek azt a budapesti körök — hogy Szell Kálmán most már a nem kiegyezés létrehozásában találja missiójának végcélját, hanem a mint belátja, hogy az akadályok torlódnak, nevezetesen, ha a korona álláspontja nem kongruál az övével mindenben, már most visszavonul a közügyektől. Nézete szerint a magyar parlament békéjét nem veszélyezteti a bécsi kormány álláspontja által. A kiknek volt alkalmuk vele érintkezni, azok nem titkolják, hogy a miniszterelnök kedvetlenségének határozott megnyilvánulásai vannak, a melyek semmi szín alatt sem maradnak következmények nélkül akár sikerrel jár mostani bécsi akciója, akár nem.

Osztrák helyzet.

A bécsi »Reichswehr« írja a következőket: Amint egyes nyilatkozatokból és kommunikációkból kitűnik, döntés még most sem történt. Az uralkodó ezt magának tartotta főnt. Parlamenti körökben nem tartják kizártnak, hogy a kormányok még egyezsége jutnak. Mindenestre, mint ezen parlamenti körökben mondják, az osztrák kormány ügye nem áll oly kedvezőtlenül, mint azt hirdetik. A többség vezér egyéniségeinek az a véleménye, hogy az osztrák kormány ügye nem áll rosszabbul, mint a ma-

gyaré. Egy osztrák kormány sem lehet azon helyzetben, hogy a magyar kormány követeléseit teljesítse.

A főrendiház ülése.

A főrendiház ma, déli 12 órakor rövid ülést tartott *Darwány* Alajos elnöke alatt. A napirenden a gazdasági bizottság jelentése volt a főrendiház jövő évi költségelőirányzatáról, a főrendiház ingóságairól felvett leltár megvizsgálásáról és más kisebb gazdasági ügyekről. A jelentéseket vita nélkül tudomásul vették. Azután felolvasták *Lipthay* Béla báró özvegyének a főrendiház elnökéhez intélevelét, melyben megköszöni a főrendiház részvétnyilatkozatát. A jegyzőkönyv hitelesítésével az ülés véget ért.

Képviselőjelölés.

Vay Ernő gróf elhunytá folytán új képviselő választásnak szüksége állott elő Zemplén vármegye nagymihályi választókerületében. A kerület szabadelvű pártja *Andrássy* Géza grófot szándékozik jelöltjéül kikiáltani. *Andrássy* gróf, ha a jelöltséget elfogadja, alkalmasint egyhangulag fog megválasztatni a nagymihályi kerület országgyűlési képviselőjének.

A helyzet.

A félhivatalos *Bud. Tud.* a következőket jelenti: Bécsben ő Felsője a délelőtti folyamán először gróf *Thun* osztrák miniszterelnököt, majd *Szell* Kálmán magyar miniszterelnököt magánkihallgatáson fogadta. A kiegyezés ügyében a döntés úgy látszik, még nem történt meg s valószínűleg nem is áll közvetlenül közeledésben.

Szell Kálmán miniszterelnök e miatt elhalasztotta visszautazását Budapestre, a többi miniszterek valószínűleg ma térnek vissza. A magyar miniszterek hosszabb értekezletet tartottak gróf *Széchenyi* Manó ő felsége személye körüli miniszter lakásán, a ki gyengélkedése miatt nem távozhatik szobájából.

A metropolita borderója.

Alig zárult be a karlóczai zsinat, már is újabb botrány tartja izgalomban a görög-keleti szerbeket. A botrány ismét csak *Brankovics*

a mai Bethlen bástya földből volt építve s fonnott czölöpökkel megerősítve (innen hajdani neve: »Föld« néha »Fa« bástya); a bástyák ellenaknázásra nem voltak alkalmasok,¹⁷ s csak gyenge oldalzásra használható kazamatákkal rendelkeztek,¹⁸ továbbá a bástyáknak nem voltak magason a nagy orilonjai, melyek ma láthatók,¹⁹ tehát a kerítés közök (Zwinger) is hiányzottak, hasonlóképpen hiányzott a Ravelin és Cavalier is, melyek közül az elsőnek nyomai még láthatók a Benes-féle vendéglő nagykertjében, a második romjai pedig az »Aranyos« bástyán. Miként ma, a XVI. sz.-ban is két kapu vezetett a külső várba; az első vagyis a nyugati kapu fölött volt a várnagy lakása;²⁰ itt egy felvonó, amott egy mozgóhid vezetett az árkon keresztül; mely utóbbit aztán az ostrom kezdetén felszedték, az előbbi pedig felvonták. A vár árkába szükséges vizet a Körös egy »Kis-Körösnek«-nek nevezett ága szolgáltatta, mely Velenczén az ugynevezett »felső malmot« hajította,²¹ s a mai sertésvásártér keleti sarkánál foly be az árokba;²² a viznek az árokból való le-

¹⁷ Röd. jel.

¹⁸ U. a.

¹⁹ Ezt észlelhetni ma is.

²⁰ Nem felel meg tehát a ténynek egyesek azon véleménye, mintha a várba csak egy kapu vezetett volna, mert, — hogy egyet hozzák fel — az 1600 évben szerkesztett hiteles leltár e kifejezése: »Domus altera Castellani supra primam arcis portam« — is két ajtót igazol.

²¹ Rödern jelent.

²² Nyoma ma is látható.

vezetése egy, a Csonkabástya és élszögletével szemben levő contre-escarpe fal szögletben alkalmazott zsilip segítségével történt; ugyanott a hol ma egy kovács műhely van; a vizet levezető árok és zsilip nyomai maig is láthatók. A víz rendes körülmények között embermennyiségű volt.²³ A contre-escarpe falak csaknem egyenlő magasságot értek el a várfalakkal s aztán a vár körül fokozatosan ellapultak, mintegy 250—300 lépésnyi hosszúságban; ez volt az ugynevezett glacis; mely arra szolgált, hogy e 250—300 lépés sugaru körterületen, vagyis az akkori fegyverek lövőkörletén (Schuss-Distanz) belül a védőknek a czélozást megkönnyítse, a leadott lövések sikerét pedig elősegítse.

Végül magának a városnak erőssége. Ez igen primitív volt; mely adott körülmények között a védőknek kárára, az ellenségnek pedig előnyére vált. A Peczet, mely — mondhatni — a mai mederben folyt, egy meglehetősen széles csatorna a mai Kispiacz és Kert-utca irányában kötötte össze a Körösszel;²⁴ melynek belső partszegélyén, a két szárnyon egy-egy lapos, négyszögű toronnyal ellátott kő- vagy téglafal húzódott végig; e fal közepe táján egy harmadik — kijáratra kapuval ellátott — torony volt s végül a középső és a déli sarktorony között

²³ Röd. jelent.

²⁴ Hogy e csatorna tényleg az említett vonalban kötötte össze a két vizet, ezt a Rödern-féle rajz méreteinek s az utcák mai alakjának összevetéséből következtetni.

volt még egy negyedik — lapos — torony.²⁵ Ez említett fal két sarktoronyától a Körös illetve a Pecze belső partján, itt egy fonott sövény kerítés, amott pedig egy czölöp-palánk húzódott mintegy a vár nyugati homlokvonalaig; anélkül azonban, hogy e kerítés és czölöpzet valahol találkoztak volna, vagy pedig legalább a vár árkáig lettek volna meghosszabbítva.²⁶

A város erődítéséhez még egy nagy kőházat is kell számítanunk, mely a mai »Temesvári sörcsarnok« körül állott s Ghiczi János épített kapitánysága idején.²⁷ E zárt épület a város védőinek Redoute-ül szolgálhatott. A város többi részei erődítés nélkül állottak.

Zsigmond fejedelem a török szövetség feladása (1594) után állandóan nagyobb számú őrséget tartatott Váradon, mely 1598-ban 1000 főt tett ki.²⁸ Élén állott a »Várad kapitány«, ki egyszersmind Bihar (ha Erdélyhez tartóztak) Kraszna és Közép-Szolnok vármegyék főispánja; a »partium« parancsnoka volt, s mint ilyen méltóság tekintetében közvetlen a fejedelem után következett. 1596—1598-ig Király György volt — más dszor — a kapitány. A többi katonatisztek: a belső és külső vár várnagyja Korlatovics György, a város erődítése: Stephán István;²⁹ csapatparancsnokok: Massay Ferencz és Somogyi Bertalan;³⁰ a kapitányok közül:

^{25—26} A rajz szerint.

²⁷ Istvánffy XXXI. 432. l. 2.

²⁸ V. ö. Röd. jelent és a biztosok 1598. júl. 4. jelentését. (Erd. orsz. gyűl. eml. IV. k. 186 l.)

^{29—30} Szamosközy. i. m. II. k. 143 l.

szerb pátriárka nevéhez és az ellene emelt vádakkhoz fűződik, annak azonban — ugylátszik — egy szerencsétlen állomásfőnök fogja ezuttal megadni az árát. Az érdekes és tanulságos esetnek, amelyről Karlóczán és Ujvidéken nagy felháborodással beszélnek, itt következnek a részletei.

Báró *Nikolics* Fedor, királyi biztos, a karlóczai zsinat megnyitásakor tudvalevőleg nemcsak nem tiltakozott az ellen, hogy Brankovics szerb pátriárka az ellene beérkezett följelentés tárgyalásánál személyesen elnököljön és az ő ügyében folyó tanácskozásokat vezesse, hanem eltúrte, sőt azon volt, hogy ebben az ügyben a zsinat a pátriárka elnöklete alatt határozzon is és a határozatot publikálja. Tüntető szíveséggel érintkezett a megvádolt pátriárkával s az ebédén, a melyet a pátriárka adott, nemcsak résztvett, hanem igen meleg szavakkal, ünnepiesen fel is köszöntötte a pátriárkát.

A királyi biztos részéről tapasztalt ez a nagy előzékenység, a mely nyert ügyet látszott biztosítani a metropolitának az ellene emelt vádak tisztázása, kérdésében, természetesen nagy hállára kötelezte Brankovics pátriárkát és sietett is a királyi biztos iránti érzet hállájának tanubizonyosságát adni. Nevezetesen: két láda legfinomabb bort küldött neki a vonaton Bécsbe czimezve. A karlóczai állomásfőnök intézkedett, hogy a borok pontosan utnak induljanak, a küldeményről azonban nemsokára az az értesítés érkezett Bécsből, hogy a czimezett *nincs a császárvárosban*, mi legyen tehát a borokkal? Ezt az értesítést közölte az állomásfőnök a pátriárkával, a ki a cyrill írásos szerb nyelvű czédulán, a mely le sem volt pecsételve, sajátkezűleg írta meg a maga rendelkezését az állomásnak, nagyobb pontosság okáért kiállítva ezt a czédulát ugyanazon a papiroson magyar nyelven is. A czédula így szólt:

»Mután Nagyméltóságú báró Nikolics Fedor, kir. biztos e napokban rudnai birtokára Bécs városából elköltözött: kérem *kívánata folytán* a czimére e napokban elküldött borküldeményt reklamálni és oda utasítani, hogy ugyanazt a küldeményt nevezett báró ur czimére Rudnára (Torontálmegyébe) azonnal elküldeni. *Brankovics* sk.«

Az állomásfőnök e szerint cselekedett és a czédulát a többi, félig beirt papírszeletek közé dobta, másnap pedig az állomás betegkimutatáshoz szükséges adatokat véletlenül éppen ennek a czédulának üres hátlapjára jegyezte fel s az állomás orvosnak küldte. Az orvos minden valószínűség szerint bevette az adatokat a maga kimutatásába és a czédulát eldopta. Ez a czédula az ujvidéki *Zasztava* birtokába került, a mely nem késett a dolgot, a karlócai metropolita vándorló borainak a történetét leleplezni. A szerbek most reprodukálhatatlan kifejezések kíséretében tárgyalják a pátriárka és a királyi biztos viszonyát s mind a kettőt a legsúlyosabban gyanúsítják.

A legmegdöbbentőbb a dologban az, hogy a pátriárka értesülvén a blamázsról, dorgáló üzeneteket küldött az állomásfőnöknek s azzal fenyegette, hogy elcsapatja. Az állomásfőnök pedig, a ki sohasem foglalkozott politikával és a pátriárka borait épp olyan jelentőség nélkül való pusztá áruküldeményként kezelte, mint a milyen jelentőség nélkül való utasításnak a czéduláját nézte, kétségbeesetten várja most, hogy vajjon a kormány is a pátriárka és a királyi biztos mellé szegődik-e s csakugyan elmozdítja-e állásából, amiért a czédulának megfelelő fontos-ságot nem tulajdonított?

A famózus czédula egyébiránt »a metropolita borderója« czimen jár most kézről kézre s mozgalom indult meg, hogy az időszaki határozatok megsemmítését és új királyi biztos delegálását kérjék.

Sipos Orbán ünneplése.

A nagyváradi paedagógusoknak tegnap örömmünnepek volt.

Agg Nesztorukat hivatalbeli főnöküket, *Sipos Orbán* min. oszt. tanácsost, Biharvármegye kir. tanfelügyelőjét ünneplék névnapja alkalmából.

A délelőtti folyamán a hivatalos testületek tisztelegtek; u. m.

1. A Biharvármegyei Tanítótestület Gábel Jakab tant. elnök vezetése alatt.
2. A Polg. fiúiskola tantestülete Dr. Tóth Mihály igazgató vezetése alatt.
3. A női kereskedelmi tanfolyam összes növendékei.

4. Az Orsolyaszüzek intézetének növendékei.
5. A róm. kath. tanítóképző intézet összes növendékei.
6. A gör. kath. tanítóképző intézet tanári kara.

7. A női keresk. tanfolyam tanári kara.
8. A szt. Vincze intézet részéről az ovodák, elemi és polgári leányiskolák és óvónőképző 2—2 növendéke tanítónőjük vezetése alatt.
9. A róm. kath. tanítónőképző intézet összes növendékei. Ezekon kívül tisztelegtek még: *Palotay* László, dr. *Grám* Károly stb.

Délután pedig a »*Nagyváradi Tanítók Köre*« rendezett gyönyörű programmal összeállított ünnepélyt, a melyen *Sipos* Orbánt mint a kör megalapítóját ünnepelte.

Ez ünnepély a Tanítók körében folyt le; d. u. 6 órakor vette a kezdetét, melyen az ünnepeltet egy három tagu bizottság hívta meg.

Az ünnepélyen jelen voltak: Stark Gyula kör-elnök, Réz Mihály, Huszár Károly, Vaday József, Bárti Endre, Vomácska József, Hernesirek István, Tucsek Ferenczné, Moyses Miklós, Beleznay Antal, Abede Hermind, Raffayné Sz. Julia, Auspitz Adolf, Csereyné Z. Anna, Özv. Rechné-Bauer Zsófia, Perné Nárézisz, Varga Rózsi, Bérczi János, Bércziné, Szatmáriné T. Róza, Szatmári Mariska, Markovits Pál, Bokis Illés, Markovitsné-Dud Teréz, Fejérmé N. Gizella, Szemes nővérek, Jánosházi János, Óó Dezső, Tóth nővérek, Schröder Frida, Tucsek Ferencz, Bíró János, Rátkay József, Rátkay Emilia, Gasperik Lajos, Rosenbergné-Flesch Deborah, Kohn Etel, Gábel Jakab, Vadayné, Bolehmann nővérek, Pataktné, Makay Sándorné, Gábel Juliska, Rusznák Gizella, Friedmann Szeréna, Schlésinger Teréz, Szücs Dezsőné, Vellner Alajosné, ifj. és id. Vellner Alajos, Varga Teréz, Kunyhósi Auguszt, Farkas Etel, Kappel Ida, Fischer Károly, Rézné-Makay Katinka, Matild, Bodnár Jánosné, Békésiné, Szüts Izsó, Schlésinger Márk, Sipos Orbánné, Beleznayné, Mikusay József, Moyses Emil, Kupfer Jakab, Kiss Albert, Kováts László, Nánai András, Fischerné, Mártonffy Zolt, Balázs Gyula, Magdiés Károly, Bolehmann Aurél, Nagy Béláné, Istvánffy József, Békési János, Pálfi Péter, Nagy Béla, Bodnár János, Schön Adolf, Rusznák Vilmos, Számorovszky Rezső, Nagy Lajos, Domokos Andor, Deutsch Dávid.

Hatalmas éljen zugott fel, mikor az ünneplést megérkezett. Majd *Stark* Gyula elnök állott föl s siri esőndben méltatta az ünneplést érdemeit, különösen kiemelvén azt a hazafias misziót, amelyet ő úgy is mint ember, úgy is mint tanfelügyelő *majdnem két évtizeden keresztül* lankadatlan buzgalommal, soha el nem ernyedő kitartással s bámulatra méltó idealizmussal teljesített és teljesít. — Kívánván végül, hogy az Isten adjon neki erőt, ne hagyja ellankadni erőt,

Vajda Ferencz,³¹ Patachi³² Pál, Fekete János,³³ Schorj (?) Pál,³⁴ s a három Bornemisszát:³⁵ Miklóst, Istvánt és Jánost ismerjük; pénztárnok: Litterati Deák Gáspár volt.³⁶ Az őrség fizetése havonként 3500 frtot tett ki,³⁷ mely összeg ekként oszlott meg: darabant és lovas közlegény 3 frt. gyalog és lovas dobos 4 frt. ugyanennyi a trombitás és tizedesnek, Lovaszalótartónak 5 frt. gyalogosnak 4 frt, végül egy hadnagynak 8 frt.³⁸

A mi a vár hadi felszerelését illeti, részletes tudósításunk nincs s azért a további adatok felszínre kerülésig meg kell elégednünk a következő sovány képpel: tizenkét ágyúról van tudomásunk, melyek közül az egyiknek ily felirata volt: »Magnificus Thomas Varkoch Co. (mes) Cobhoriensis (Bihariensis) et Summus Divi Regis Ferdinandus Capitanens factum curavit 1553 esztendőben« (sic!), továbbá »Szádvari Békek ágyu« volt kettő, az Bathori István ágyui felé volt négy (az egyik »Tenor« nevű) az kis frater ágyu volt három, s végül: az kis Solyom nevű ágyu.⁴⁰ Az ágyuk 3, 7, 10, 28, 30 vagy 35 fontosak voltak.⁴¹ Hogy másnemű felszerelésekből mennyi volt, nem tudjuk, de hogy egy rendszeres, tartósabb ostromhoz nem kellően

volt felszerelve a vár, igazolja azon tény, hogy az 1598-ik évi ostrom előtt Miksa főhercegnek kellett nagymennyiségű lőport, golyót, nagyszámú kapát, ásót fegyvert és taraczkot küldeni.

Végül emlékezzünk meg egy pár szóval az 1598-ik évi Váradról polgári tekintetben is.

Az ostromot néhány évtizeddel megelőző időből fenmaradt adókönyvek alapján Várad 2200—2500 házat számlált, melynek a szokásos számítás szerint 11,000—12,500 lakos felel meg. Vallási tekintetben a lakosság 2000 katolikus kivételével⁴² Calvin-protestans volt. Az előbbiek papjait, — jezsuiták, ép ez (1598) év május elején üzték ki a Derecskey Ambrus predikátor által felbujtogatott protestans lakosok, s egyszersmind a katolikusok kápolnáját is földig rombolták; emiatt Várad katolikusai ez időtől kezdve Szöllősrre mentek istentiszteletre.⁴⁵ A polgárok Báthory Kristóf 1580-ban adott szabadalom levele alapján⁴⁶ mind nemesek voltak. Főbíró az 1596—98 években Szabó (Sartor) György volt;⁴⁷ ugyanaz, kit egy évvel előbb Zsigmond fejedelem három bot ütással büntetett, mert nála a jezsuitáknak Váradról való kiűzetését kérelmezte.⁴⁸ A török közeled-

tének hírére Szabó bíró a polgárság nagy részével Erdélybe igyekezett; utközben egy falusi román papnál hált egy éjjel, a midőn is a tatárok a falura ütöttek, a pap házat felgyújtották a benne levők — tehát Szabó bíró is — megégették.⁴⁹

A város négy részből állott: Olasz, Velen-cze, Vadkert (a mai Csillagváros) és a »város« (mai nagypiacz), melyeknek mindegyike 1557 előtt önálló közigazgatással bírt, ez évben azonban Isabella királynénál kérelmezték, hogy közös bírájuk legyen.⁵⁰

Lakosainak nagy részét oly családok alkották, melyeknek tagjai a megye s az ország eseményeiben vezérszerepet vittek; ilyen családok voltak: Bornemissza,⁵¹ Borbély (békési), Pribék,⁵² Beöthy,⁵³ Nyilas, Ugray,⁵⁴ Frater⁵⁵ Monoszlay, Komáromy, Várady⁵⁶ Gergoch,⁵⁷ Király

tása, hogy a bíró az ütekekbe egy néhány hónap mulva beléhalt, téves, mert Sartor 1598-ban is él, l. Szamosközy i. h. 143 l.

⁴⁹ Szamosközy i. h. 170—171 ll.

⁵⁰ Erd. orsz. gyűl. eml. II k. 89 l.

⁵¹ Rudolf király szabadalomlevele. Közölve: Palugyay J.: Szabad kir. városok leírása. 1858. 289—298 ll.

⁵² Mikó története 269. l.

⁵³ Csengery levéltár.

⁵⁴ Szamosközy IV. 42.

⁵⁵ E család a török közeledtének hírére Kolozsvárra menekült, s vissza sem jött többé, hanem ott a XVII. és XVIII. sz.-ban nagy szerepet játszott. L. Gr. Bethlen Miklós életrajza. I. k. (Szalai-féle) 146. l. v. ö. Jakab E.: Kolozsvár tört. III. k.

⁵⁷ Bőjthe Ödön: Hunyadm. Strigymel. rész. és nemese család. tört. 1891. 162—3. v. ö. Bölönyi levéltár 1607-évnél.

³¹—³⁶ Röd. jel. és Budai F.: Polgári Lexikon.

³⁷ Szamosközy i. h.

³⁸ Erd. orsz. eml. IV. k. 187 l.

³⁹ U. a. III. k. 440 l. és Röd. jel.

⁴⁰ Ez később Károlyba került. L. Századok 1898. 808—809 ll.

⁴¹—⁴³ Rég. és tört. közlem. (a biharm. rég. és tört. egylet közlönye) I. k. 1875. 180—184 ll.

⁴² Istvánffy i. h.
⁴⁴ Memoriale pro Cardinale Báthory 1591. Közölve: Erd. egyh. tört. adatok. I k. 301—303 ll.

⁴⁵ Decsi története 319—323. Szamosközy i. m. II. R. 81—89 ll.

⁴⁶ Közölve: Kerezturi: Descriptio. Eppatus Magni. Varad. 221—7.

⁴⁷ Szamosközy i. h. 143 l.

⁴⁸ Trausch-féle krónika I. k. 129—180 ll. Azon állí-

tartsa meg abban a testi, szellemi frisségben a melyben most van, hogy úgy magát, mint sokoldalú tehetségeit, abban a bölcs irányban még soká, nagyon soká érvényesíthesse.

Meghatottan mondottaz ősz vezér erre köszönetet, igérvén, hogy kitartó erélylyel fogja folytatni a nehéz munkát, a melynek a gyümölcsét — meg van győződve — haszonnal fogja élvezni nagy Biharországnak minden fia.

A megújuló éljenzés lecsillapultával Rubinstein egyik szépségeiben gazdag darabját adták elő zongorán négy kézre igen nagy tetszés mellett: Schlésinger Teréz és Vomácska József. Utánna a Nemzeti Színház nagyevü dramaturgjának dr. *Várad* Antalnak »Rákóczy Ferencz Rodostón« cz. nagyhatású melodramáját adták elő, melynek *Abrányi* K. által írt kifejezésteljes zenéjét *Moyzes* Miklós adta elő, míg a szöveget *Perné* Nárcisz a polg. leányiskola ifju tanítónője interpretálta művész fel-fogással.

A darab folyamán az ember lelke átröpült a messze multba, Rákóczy táborába s az ember Rákóczyval együtt álmolta a magyar seregek harcát — győzelmét és diestelen bukását. A kisasszony a hallgatóságot valósággal elragadta s a jelenvoltak mindenkinek olyan élvezetes estét szerzett, aminőben bizony vajmi ritkán van részünk. Nagyban fokozta a hatást *Moyzes* M. művészi zongorakísérete.

Ezután *Vomácska* karmester adta elő klarinetten a *Palotássy*: »Országgyűlési csárdását« a tőle megszokott praecisítással; a csárdást patogóssá a *Beleznay* zongorakísérete tette.

Ugyancsak ő kísérte *Tucsek* Ferenczét is aki a »Bibliás ember«-ből énekelt el gyönyörű soprán hangján egy részletet.

A művészi estét *Hercsirek* István *herold* játéka fejezte be, aki pompás magyar dalokat csalt ki finom árnyalással a nehézkes hangszereiből; *Vomácska* segített neki zongorán, amelyre azonban nem ő, hanem a darab szorult reá; de ez is csak a kíséret miatt.

Valóban az ünnepély oly művészi, oly lélekemelő volt, hogy nagyon sokáig meg fogják emlegetni, akik részesei voltak. Az ünnepeltnek mi is igaz szívvel kívánjuk, hogy legyen még részese ilyen szép ünnepnek sokszor — nagyon sokszor.

Az érdem jutalma.

Nagyvárad város törvényhatóságának közgyűlése nem rég dr. *Hoványi* Ferencz, ny. városi főorvosnak 10 éves fáradhatatlan szolgálatát s kifejtett munkásságát a város közegészségügyének szolgálatában jegyzőkönyvileg határozta megköszönni.

A diszes alakban kiállított jegyzőkönyvi másolatot egy küldöttség ma nyújtotta át a beteg főorvosnak. A küldöttségnek feje dr. *Bulyovszky* József polgármester s részt vettek benne a tanács tagjai teljes számban.

Incedy, Stephán v. Stepán⁵⁸ Madarassy⁵⁹ Sándor⁶⁰ Pázmány s az utóbbival sógorsági viszonyban levő Massay⁶¹ és Somogyi⁶² stb. családok.

Azon körülmény, hogy Erdélyt Magyarországgal, Felvidéket az Alvidékkal összekötő kereskedelmi és hadi utak Váradot érintették, illetve itt keresztelték egymást, — e városnak állandóan mozgalmas képet nyújtott, s ha ehhez hozzávesszük még szép házait, csinos utcáit és regényes vidékét, semmiesetre sem lepnek meg egy, az ostrom előtt (1590) Váradon járt német utas szavai: »Ist wohl der Ort, einem irdischen Paradeis zu vergleichen.«⁶³

Ha e német utazó az 1598-ik évi ostrom után is jár Váradon, az elébe táruló szomorú kép emlékeztetébe juttatta volna a költő szavait: »Fuit Troja, fuit Illion . . .«

⁵⁸ Röd. jel.

⁵⁹ Bőjtke i. h.

⁶⁰ Bölönyi levélt.

⁶¹ Szamosközy II. 147.

⁶² Baranyi levélt.

⁶³ Fraknói V.: A biharm. és nagyv. muzeum kulturai feladatai.

Bulyovszky József dr. polgármester a következő tartalmas és meleg szeretettől áthatott beszédet intézett az ünnepelthez.

Mélyen tisztelt barátom!

A kifürkészhetetlen végzet szomorú időt hozott reánk, tisztviselőtársaidra s a városra. Megrendült egészséged miatt el kell tőled válnunk szeretet Kartársunk! s okunk volna panaszkodni ezen fájdalmas kényszer miatt, de nem tesszük, megnyugszunk a végzetben.

Az elválás nehéz s nem teszem nehezebbé azzal, hogy felsoroljam érdemeidet, ezért rövid leszek. Lesz idő, a midőn az igazságos bíró feljegyzi a közegészségügy érdekében szerzett érdemeidet, de ki kell emelnem ezen alkalommal is, hogy nagy orvosi tudásod, széles és művelt látóköröd nemcsak az általunk szeretett közegészségügy hanem a város összes ügyeire nézve rendkívül áldásos volt. (Ugy van! Ugy van!) Leraktad alapjait a közegészségügy fejlődésének, sőt építettél is s kijelölted az utat, mely a tetőre vezet s a melyet követni kell. (Ugy van!)

A törvényhatósági bizottság is ezen véleményben volt, amidőn érdemeidet jegyzőkönyvbe iktatta s megörökítette. Megbizott engem, hogy ezen örökbecsű okmányt neked átadjam tisztársaid élén. Ezen megbízásnak örömmel teszek eleget s arra kérlek, hogy e várost és polgárait szeresd továbbra is, amint eddig szeretted, miniket jó emlékedben tarts meg s ha egészséged engedi, ne vond meg tőlünk támogatásodat. (Helyeslés.) Kivánom, hogy a Mindenható tartson meg egészségesben s boldogzan láthassad még sokáig e város fejlődését. (Éljenzés.) Isten tartson meg kedves barátunk!

Az ünnepelt *Hoványi* Ferencz dr. a beszéd elhangzása után könnyezve szorított kezét tisztviselő társaival s megcsókolta a polgármestert és barátait. Ezután meghatottságtól remegő hangon a következőleg válaszolt a polgármester remek beszédére:

Nagyságos Polgármester ur! Kedves barátaim!

Valóban meglepett ez az óváció, kitüntetés, melyben Nagyvárad-város a közügy igénytelen napszámását részesítette. Én csak verbunkos voltam s hívó szavamra tekintélyes és lelkes tábor csoportosult a zászló köré, melyet kitűztem, midőn poraiban is áldott jó főpánom: *Döry* József báró főorvossá kinevezett. Meglepetésemben alig találok szavakat, hogy megköszönjem a kitüntetést. Érdemet nem vindikálok magamnak. Ha a kötelességteljesítés érdem, elfogadom; ha érdem az, hogy a kitűzött czélok felé lelkelem egész erejével, agyam egész tudásával törekedtem, elfogadom.

Elértem életem utolsó szakához (és itt fájdalmas rezignáció vesz erőt a szónokon), mely hetek s legrosszabb esetben hónapokig tarthat. Egész erőmet szenteltem a közegészségügynek. Mint Simeon, mikor meglátta az Urat, így szólt »Most már meghalhatok nyugodtan, mert láttalak Uram!« úgy én is nyugodtan hajthatom örök álomra fejemet. Lankadatlan buzgalommal működjenek kartársaim a város javára, mert ha áll, hogy mens s ana in corpore s ano, akkor áll az is, hogy csak egészséges város fejlődhetik.

A közegészségügy mostoha gyermek volt az országban sok ideig. Megvittam én is a harcot itt Nagyváradon s láttam, hogy pénzkérdés az egész; de sokat jövedelmez a befektetés a köz javára. Tudással és akarattal szolgáljatok a közegészségügyet, mert a tudatlanság s a farkaság volt a haladás ellenség s ez ellen küzdeni kell. (Ugy van.)

Nem tudok úgy válaszolni, ahogy szeretnék. A kitüntetés horderejét mélyen érzem s hálámat fejezem ki azért, hogy egy elaggott, elnyomorodott embert ily kitüntetésben részesítettetek. A kötelességteljesítés megjutalmazá-

sát látom én ebben s legyen ez példa ti előttetek is. Amidőn a független polgárok így tisztelik meg egy tisztviselő érdemeit, ez adjon Nektek türelmet a támadásokkal szemben. Tűrjétek, mert az igaz érdemet megjutalmazták a polgárok.

Orizzetek meg jó emléketekben s jöjjetek el a temetésemre.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Május 26. A pénzügyi bizottság ülése d. u. 3 órakor a városházán.

Május 27. Felolvasás a Szacsvey szobor-alap javára.

Május 27. Rendkívüli közgyűlés a városházán.

Május 28. A sakkör rendkívüli közgyűlése a Széchenyi-szálloda emeleti szobájában, délután 5 órakor.

Junius 3. A régészeti egyesület júniálisa a Püspök-fürdőben.

Junius 4. A lapkiadók orsz. szövetségének választmányi ülése.

Junius 4. A kerékpár-egylet amatőr-versenye és bicikli-virágkorzója.

Junius 7. Jogászok táncmulatsága.

Junius 15. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* József főherczeg Nagyváradon.

József ő császári és királyi Fensége a honvédség főparancsnoka folyó hó 26-án este 9 óra 9 perczkor az érmihályfalvai vonalon Nagyváradra érkezik s kíséretével együtt bibornok püspökünk Ő Eminenciája vendégeként a bibornoki palotába száll. 27-én délben ő fensége tiszteletére Ő Eminenciája szűkebb körű ebédet ad, melyre egy-két egyházi és világi nagyobbrészt katonai kitűnőségek hivatalosak. A népszerű főherczek folyó hó 28-án hajnali 2 óra 38 perczkor fog Budapestre utazni Nagyváradról. Ő fensége várad magas látogatása miatt ő Eminenciája főpásztori utja némi módosítást szenvedett az elutazást illetőleg mely azonban a bérmlás kitűzött határidejét nem érinti.

* A várad esperesi kerület gyűlése. Tegnap tartotta tavaszi gyűlését a várad alesperesi kerület papsága a várad-olaszii plebánián *Dencs* János tb. kanonok, alesperes elnöklete alatt, melyen részt vettek *Gabriely* Lajos, *Vucskics* Gyula dr., *Bichter* Jenő, *Gresinczky* Antal plebánosok. K. *Kledorfer* Lambert hitelmező, *Bázár* Gyula hittanár, *Kópis* József, *Pálffy* Béla, *Pákh* Emil káplánok. A gyűlést az olaszii plebánia templomban mise előzte meg. A gyűlésen a folyó ügyek elintézése után *Gresinczky* Ant. l tartott érdekes gazdasági felolvasást, majd pedig a jövő jubiláris esztendőnek s a magyar királyság s a magyar katolicizmus kilencszázados évfordulójának megünneplése került szóba. Gyűlés után a vendégszerető házigazda asztalhoz ültette kerületi paptársait. Az ebéden, melyen résztvett a központi papság javarésze, felköszöntőkben nem volt hiány.

* A kath. autonomiai javaslat tárgyalásának befejezése. A kath. autonomiai kongresszus 27-es bizottsága ma délután 4 órakor ült össze utoljára a főrendiház üléstermében a tárgyalás javaslat hitelesítésére. A gyűlésen gróf *Szapáry* Gyula elnöklete alatt megjelentek a 27-es bizottság csaknem összes tagjai. Dr. *Hoványi* Gyula előadó betérjeszti a munkálatot, mely a 27-es bizottság javaslatával egyezőnek találtatván, hitelesítették. *Ugron* Gábor, *Timon* dr. *Győrffy*, *Hortoványi* József, *Saághy* Gyula külön véleményyt jelentettek be. A bizottság erre elhatározza, hogy a többség által elfogadott *Szapáry-Hoványi-féle* javaslatot a kon-

gresszus elé terjesztik s az elaboratumot kísértő jelentés elkészítésével az elnök és az előadó bizatott meg, *Zichy* Nándor gr. a bizottság nevében köszönetet mond *Szapáry* Gyula grófnak és *Szapáry* Gyula gróf pedig dr. *Hoványi* Gyula előadónak elismerését nyilvánítja és köszönetet mond fáradhatlan munkásságáért.

* **A kir. tábla épületének kibővítése.** Tegnap érkezett a városhoz a miniszteri leirat a kir. ítélőtábla épülete ügyében. A miniszter beleegyezik abba, hogy a kir. tábla jelenlegi épülete bővítették ki egy új szárnyépület hozzáadása által s a tervezeteket jóváhagyta, csupán a tárgyaló termekhez vezető folyosókat találta szűkeknek. A törvényhatóság azon kérelmét azonban, hogy ha a jelenlegi épület kibővítése engedélyeztetnék, a városház lekötött telke bocsátassék vissza, — nem teljesíti.

* **A joghallgatók felolvasása a Szacs-vay-szobor alapra.** A jogászok serényen készülnek a holnapi felolvasó estélyre, melynek egész tiszta jövedelmét a Szacs-vay szobor-alapra adják. — A felolvasó estély úgy látszik igen látogatott lesz, erre mutat az, hogy a belépő jegyek nagy része már el van adva s hogy meghívókat még folyton kérnek. A meghívó azonban már elfogyott s miután újakat nyomtatni az idő rövidsége miatt már lehetetlen, a jogakadémia ifjusága ez uton hívja meg a város egész közönségét. Belépti díj egy korona. Jegyeket este lehet váltani a pénztárnál.

* **Hírlapírók ügye.** A Vidéki Hírlapírók Országos szövetségének nagyváradi fiókja tudvalegőleg elhatározta, hogy indítványt adnak a Szövetség központi igazgatóságához; zárják ki *Sas* Edét, a Nagyvárad felelős szerkesztőjét a testület kötelékéből. *Sas* Ede erre levelet írt a Szövetség elnökének, *Kulinyi* Zsigmondnak, a Szegedi Napló felelős szerkesztőjének, kijelentve, hogy vélekedése szerint a nagyváradi újságírók torzalkodása helyett a szövetségnek fontosabb feladatokkal kell foglalkoznia és ezért a testületből kilép. Az elnökség most tudtára adta *Sas* Edének, hogy a szövetség nagyváradi fiókjának ez indítványát nem tárgyalta, a kilépést pedig nem vesz tudomásul.

* **Vendéglősök kongresszusa Nagyváradon.** Augusztus havában Nagyváradon fogja tartani a vendéglősök, kávéosok, cukrászok országos egyesülete rendes évi közgyűlését még pedig azon alkalmából, hogy a nagyváradi pinczér-egylet ekkor tölti be fennállásának 25-ik évét s felavatja egyleti házát. Ezt az évfordulót nagy ünnepséggel teszik emlékeztetéssé, az egylet zászlójának felavatásával. Mintegy négy ezer darab szeptet küldtek szét és hihetőleg a vendégek száma ezren felül lesz. Julius hó 30-án előleges értekezletet tart ez ügyben a nagyváradi rendezőség, melyre le fog érkezni *Gunden* János is, az országos egyesület elnöke.

* **A magyarosodás örvendetes haladása Borzikon.** Azon küldöttségek között, amelyek a tegnapi napon tisztelegtek agilis tanfelügyelőnk *Sipos* Orbánnál névnapja alkalmából, volt egy kis csapat, amely fényes bizonyítást tett tanítónéjüknak kiváló buzgalomáról. A gyermekek Borzikonra valók, oda ahol a magyar szó eddig ismeretlen volt, mert lakosai mindannyian románok, kik magyarul mit sem tudnak. A gyermekek pedig akik a tanfelügyelőt jöttek üdvözölni, magyarul tették ezt, szép versecskében fejezve ki hálájukat s ragaszkodásukat. Ez a jelenet mélyen megragadta a tanfelügyelőt s mindazokat, kik ezen jelenetnél jelen voltak. A gyermekek az üdvözlés után magyar verseket énekeltek a tanfelügyelő kívánságára. Ez a szép haladás a magyarosodás felé *Borszéky* Mariska tanítónő érdeme, aki három évvel ez-

előtt került Borzikonra s azóta minden erejével oda hat, hogy a magyarosodást terjeszsze, ami szépen sikerül is. A tanfelügyelő megragadott szavakban mondott köszönetet a kiváló meglepetésért s a gyermekeket megvendégelte. Bizony elkelné sok *Borszéky* Mariska megyénkben.

* **Névmagyarosítások.** *Fischer* Sándor b. ujfalvai lakos s két-két kiskoru gyermeke *Mariska* és *István* nevüket *Fenyőre*; *Kohn* Károly k.-marjai lakos *Kissre* és *Berger* Ignác és fia *László* eszéffai lakosok *Kardosra* magyarosították.

* **A pénzügyi bizottság ülése.** A pénzügyi és gazdasági szakbizottság f. hó 26-án d. u. 3 órakor a fogyasztási adószabályrendelet tárgyában ülést tart.

* **Szép elismerés a debreczeni róm. kath. tanítónőképzőnek.** E fiatal intézet, mely csak ezen iskolai évben nyílt meg, működésének már első évében is megfelel a hozzáköött várakozásoknak. A napokban *Gerevich Emil* dr. látogatta meg az intézetet a miniszter megbízásából, mint miniszteri biztos. Tizenkét tanítási órát hallgatott végig s a legnagyobb buzgósággal volt rajta, hogy teljes tájékozást szerezzen magának az intézet felszereléséről, a tanítás módjáról s a növendékek előmeneteléről. Az előmenetelre vonatkozólag már a növendékek előtt is kijelentette, hogy azzal teljesen meg van elégedve, mert az oly dicséretes, »mintha az intézet legalább is félszázad óta működne.« Ugyanezt ismételte a tanári kar előtt is a konferentián, melyet a látogatás után tartott. Itt egyuttal dicsérte az osztályok elhelyezését, butorzatát is, főképp pedig valamennyi tanerő tanítási módját s az elért szép eredményt, úgy az általános ösmeretekben, mint a pädagogiában és a művészeti tárgyakban. A miniszteri biztos szakavatott megjegyzései a legjobb hatást tették a tanári karra, mely bizonyára ezennel is megtesz mindent a legjobb eredmény elérésére.

* **Magyar név.** *Berger* Dezső nagyváradi illetőségű és lakos nevének *Ballára* való változtatását a belügyminiszter megerősítette.

* **Szabályrendeletek.** A városnak összes szabályrendeletei, melyek a százat is meghaladják, elkészültek. Az összeállítás nagy munkáját *Komlóssy* József tanácsos végezte, csak azután legyen a ki arra hivatkozni is tudjon, vagy alkalmazza is azokat.

* **Séta-hangverseny a Sport-téren.** Holnap szombaton délután a Rhédey-kerti Sport-tér élénk és mozgalmas képet fog nyújtani. Ekkor tartja ugyanis a 37. gy. ezred zenekara immár oly népszerűvé vált szombati *sétahangversenyét*. Kezdeté d. u. 5 órakor. A pavillon előtti terezen teljes vendéglői kiszolgálás. Belépti díj 20 kr.

Műsor. 1. Schulz: Vadászünnep, Induló. 2. Zihrer: Nemes ifjak, Valzer. 3. Nissler: Dal a Sakkingsni trombitásból. 4. Hrimaly: Az elveszett herceg, Opera ourtue. 5. Held: Fecskék, Valzer. 6. Palis: Fliegende Bletter, egyveleg. 7. I. Fiala: Fritze, Polka. 8. Zihrer: Mindig vigan, Galopp. 9. Limann: A vig fiuk, Induló.

* **Szilágyi Sándor utóda.** A budapesti egyetemi könyvtár igazgatói állására több, mint tizenkét pályázat érkezett. Hir szerint a közoktatásügyi miniszter már döntött és választása a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatójára esett. Nem tudjuk, mennyire hiteles e hír, melyet egy fővárosi újságból veszünk át. Ha igaz, mindenesetre sajtóságos dolog, hogy Pázmány Péter egyetemén a volt pálosok és jezsuiták könyvtárának igazgatói csak protestánsok lehetnek.

* **Átalakítási munkálatok a főposta épületen.** Vettük a következőket: Van szerencsém az érdekelt tudomására adni, hogy a nagyváradi m. kir. államépítészeti hivatal a nagyváradi m. kir. posta- és táviratigazgatósági épületben szükséges átalakítási munkálatokra pályázatot hirdet. A szóban levő átalakítási munkálatok 1178 frt 30 kr.-ban vannak előirányozva. A zárt ajánlati versenytárgyalás a nagyváradi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében a f. 1899 évi június hó 2-án d. e.

10 órakor fog megtartatni. Egyben megjegyezzük, hogy a fent említett átalakítási munkálatokra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők. Nagyvárad, 1899 május 25. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara. *Janky* József elnök. *Dr. Sarkadi* Lajos titkár.

* **Egy párbajozó nyilatkozata.** *Gallovich* Jenő volt nagyváradi hírlapíró párbajai ismeretese az országban mindenütt. Egy tuczat párbajt vívott meg már mikor a debreczeni törvényszék két évi államfogházra ítélte, amelyet a felsőbb bíróságok egy esztendőre szállítottak le. Ezt a büntetést most tölti *Gallovich* Jenő, akit egyik újságíró társa megintervevölt a párbajokra vonatkozólag, *Gallovich* Jenő a következő véleményadással felelt:

Sohasem fogok semminemű okot adni senkinek sem arra, hogy pisztolylyal vagy karddal támadjam meg. A ki ok nélkül sért, az vagy bolond, vagy krakéfer. Ezek ellen pedig védheti mindenki magát. A bolondot elzárják az örültek házába. A krakéfert diszkvalifikálja a saját krakélersége.

Gallovich Jenő,
hírlapíró,
egy évre elítelt államfogoly.

* **Villamos csolnakok a lagunákon.** Vége az égszínű lagunák poézisének! A prózai kor-szellem már azokra a kedves, andalítóan ringó sajkára is ráteszi profán kezét, melyek a világ minden tájkáráról a lagunákra özönlő szerelmes párok előtt oly kedvesek valának. Mint ugyanis egy velencei távirat jelenti, *Velenczében* egy társaság alakult, mely a lagunákat villamos csolnakokkal fogja bejárni. A gondolierik között e miatt nagy izgalom tört ki, miután kényerüket félték a villamosoktól. Az ügyet már a városi képviselőtestületben is szóba hozták. A polgármester ez alkalommal kijelentette, hogy a kor haladásától nem lehet elzárni. A lehető azonban megteszik a gondolierik érdekében. Sze-gény gondolierik! beállhatnak majd villamos csolnak-vezetőnek!

* **Katonazene.** Kedvező idő esetén ma este 6—7 óra között a Széchenyi-téren a 37. gy. ezred zenekara játszik.

* **Bó Isten-áldás.** A Salgó-Tarjánhoz tartozó bányatelepen, Inaszón, mint levelezőnk írja, folyó hó 21-én egy óra való lakos felesége, *Vetersek* Julia, alig egy óra lefolyása alatt négy egészséges gyermeknek, két fiúnak és két leánynak adott életet. A kis társaság tagjait a szent kereszttségben Pál, Juli, János és Ilona nevekkel különböztették meg egymástól. A körülményekhez képest az anya állapota is kielégítőnek mondható.

* **Nunziataura Chinában.** Mint a Daily Chronicle-nak Rómától telegrafálják, a Vatikán már megállapodott a csung-li-yamennel abban, hogy Pekingben nunciaturát fog állítani. Ez a diplomaciai intézkedés különben csak természetes következménye annak, hogy a keresztény vallást Chinában is elismerték.

EGYESÜLETEK.

Elnökválasztás a sakkörben. *Szász* Ágoston halálával a nagyváradi sakkör elnöki széke üresen maradt. Ennek betöltése végett *Hoványi* Gyula dr. alelnök rendkívüli közgyűlést hívott egybe, mely f. hó 28-án, azaz vasárnap délután 5 órakor lesz megtartva a Széchenyi szálloda belső éttermében. Az elnöki állásra a közóhaj *Hoványi* Gyula dr. alelnököt szándékozik emelni, kinek a sakkör megalapítása és vezetése körül nagy érdemei vannak. Ebben az esetben az alelnöki állás is megüresednék, melyre a többség *Huzella* Gyula igazgató tanácsai tagot óhajtja, az ekként megüresedett igazgató tanácsai tagsági helyre pedig *Elathy* Miklóst.

IRODALOM.

Változások küszöbén. Szocialpolitikai tanulmányok *Bernát Istvántól*. II. kiadás. Budapest. Hornyánszky Viktor könyvkereskedése. Mi-

kor e mű pár évvel ezelőtt megjelent s a szocialpolitikai reformoknak, a közállapotok megújulásának szükségét hangoztatta, aránylag kevesen értették meg. Magyarország annyira el volt merülve a saját maga által csinált ellentétekbe, hogy nem maradt ideje azokkal a problémákkal bőven és rokonszenvesen foglalkozni, melyek hivatják arra, hogy a jövő irányát megszabják. Azonban az alföldi szocialis mozgalmak s a társadalmi kérdéseknek minden irányu előtérbe nyomulása a struccmadár politikáját lehetetlenné tette. Szembe kell nézni azokkal a problémákkal, melyek elől az ideig kitértünk, sőt a melyeknek létüket is tagadtuk. E tekintetben igyekeznek hű utmutató lenni a munka, a melynek időszertőségét tagadni alig lehet. Ara 60 kr.

ZENE és MŰVESZET.

A Nemzeti Szalon kiállítása. Még be sem zárták a Mücsarnok kapuit, a magyar képzőművészeti társulat tavaszi tárlatában még módjában van a közönségnek gyönyörködni és már is megnyílt a magyar »Salon de refuses«, a Nemzeti Szalon nagy képtárlata. Az a fiatal és agilis egyesület az idén először rendezett nagyobb szabású tárlatot, a melyen azonban nem csak ifju és el nem ismert tehetségesek, de neves és elismert művészek is jeles alkotásokkal vettek részt. A megnyitás egész csöndben történt. *Wlassics* minisztert várták ugyan, de nem jelent meg.

TANUGY.

Pályázat alapítványi helyekre a Ferencz József-nevelőintézetben. A Ferencz József nevelőintézetben a jövő tanévtől kezdődőleg két alapítványi hely jön üresedésbe. Az egyiket Ő Felsége alapította s ez teljesen ingyenes hely, míg a másik hely félingyenes. Az Ő Felsége által alapított helyre pályázhat bármily felekezeti tanuló, míg a félingyenes helyre, melyet a tápintezeti alaptól alakítottak, csak róm. kath. tanulók pályázhatnak. A pályázati kérvényeket június hó 30-ig kell beadni és pedig az ingyenes helyért Ő Felségéhez, a félingyenes helyért a közoktatásügyi miniszterhez. A pályázati egyéb feltételeket a hivatalos lap tegnapi száma közli.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *A baba* először.

Szombat: *A baba*.

d. u. *Egy katona története*.

Vasárnap: este *A baba*.

Himfy dalai.

Berczik Árpád bájos vigjátékát másodszor adták tegnap este a szinkörben meglehetősen kevés hallgatóság előtt, a mit talán az eső okozott. Mert az eső szakadt s vitt olyan zúgást, kopogást a fabódé tetején, hogy a szereplők minden igyekezete kárbaveszett, hogy megértessék magukat. A közönség türelmesen nézte végig — a pantomimikát.

A baba. *Audrau* E. mester remek 4 felvonásos operetteje kerül ma este színre. A társulat napok óta készül már, hogy ezen operett újdonságot méltó képen mutassa be. Fellép benne csaknem az egész operettszemélyzet: *Székely* Irén, *Nyárai* Antal, *Perényi* Margit, *K. Árpási* Kata, *Fehér* József, stb. A szerzőnek szerdán került színre a Népszínházban *Toledad* című 3 felvonásos spanyol tárgyú operettej általános tetszést kelteve.

Küry Klára bosszúja.

Budapest, május 25.

— Saját tudósítónktól. —

A Népszínház aranyos Küry-je ma szünetet rendezett.

A *Toledad*-ban *Audrau* 3 felvonásos operettjének tegnapi premierjén a hevesvérű spanyol énekesnőt *Toledad*-ot játszotta s egy asztalról kellett leugramma előadás közben. *Toledad* a hevesvérű — gitána — oly hevesen ugrott le az asztalról, hogy lába megrándult. Heves fájdalom gyötörték e miatt a divát, ma pedig az előadás kezdete előtt annyira rosszul lett, hogy 8 óraker elájult. A közönséget *Szirmai* Ferencz *Lombard* Gaszton báró maszkjában jött ki felvilágosítani az esetről, hogy e miatt az előadás is elmarad.

A közönség zúgolódni kezdett e miatt, mert gyanított valamit, mert végre is az átnyújtott jegyek ellenében a pénztárnál visszakapta pénzt. Utóbb azután az előadás elmaradásának oka felől egészen más verzió kezdett keringeni, mely a bosszus közönség előtt is sokkal valószínűbbnek is látszott.

E verzió szerint egy fővárosi lap Küry Klára játékaról *Toledad* szerepében csufondárosan írt s Küry ellenségei, mikor a diva a színházba jött, a színházi foyerban fenhagyon olvasták a csufondáros kritikát. Erre a diva annyira dühbe jött, hogy az igazgató kérelme daczára kijelentette, hogy nem lép fel s beteg jelenített s betegségének okául a láb-ficamodást mondotta.

Az igazgatóság erre a *Falu rosszat* akarta elővetetni, de a szereplők nem voltak mind együtt.

Budapest, május 25. (Saját tud. táv.) A színházi orvos megvizsgálta Küry lábát és nem konstatált semmi bajt. Valószínű, hogy Küry Klára e miatt megválk a Népszínházról.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: Neidegg, fordította: Szirtes. 22

Ama beszélgetésből, melyet *Leó* anyjával folytatott, közeledtében egészen véletlenül megütötte néhány szó a fülét; és e pár szó elég volt arra, hogy felköltse gyanuját. Ugy vette ki, mintha *Leó* olyan nyilatkozatot tett volna, hogy komoly szerelem esetén attól sem riadna vissza, hogy rangján alul nőüljön. Elhitette magával, hogy *Leó* e nyilatkozattal csak elő akarta készíteni édesanyját azon határozatára, hogy *Starkenbach* kisasszonyt megkéri. Hogy *Ganermann* szándékát oly kiméretlenül elítélte, csak megerősítette gyanuját. Ette a méreg és nem tudta magának megfejteni, hogyan szeretheti *Leó* ezt az alacsony származású, azt a szóra sem érdemes izét, ezt a babát avval a semmimondó arcczal; hogyan szeretheti annyira, hogy családi hagyományait is feladja miatta! Sokszor mondta az atyja, hogy *Leó* fél demokrata s nem ad semmit rangjára; vajjon igazat mondott-e evvel? Hiszen voltaképen nem volt az egészhez semmi köze: mitörődött ő avval, hogy *Leó* bátyja kit vesz el? De anyját sajnálta, ha fia magát lealacsonyítaná és igazságtalanság lett volna családjával és az egész főnemességgel szemben, de végre ön; magával szemben is, mert lehetetlen, hogy ilyen házasságban boldogságát föllehesse. Miután már eltelt néhány perc és még sem tért vissza, szeretett volna mérgében tombolni lábacskaival:

— Azt hiszem, *Leó* azokat a hölgyeket hazáig kíséri, — szólt oda néniének.

— Miféle hölgyeket? — kérdezte a grófnő gyanutlanul, mert nem figyelte volt meg a szembelevő páholyt. — Hiszen dr. *Ganermann* beszél.

— Az egész társaság ott kiment; nem szép tőle, hogy azokkal foglalkozik és bennünket itt hagy; ha visszajön egy szót sem szölk hozzá, nem én, — duzzogta *Róza*, nem törődve nagynénje szemrehányó tekintetével.

Az ajtó kinyílt, *Róza* örömmel tekintett oda, de a várva-várt *Leó* helyett egy csinos, fiatal dragonyostiszt lépett be: *Heisterberg* Egon gróf, *Leó* első unokatestvére. Igen viglekkü fiatal ember volt, ki unokabátyjával ellentétben közkedveltségnek örvendett, annál is inkább, mert tekintélyes vagyonnal rendelkezett, jóllehet távolról sem volt oly gazdag, mint *Eggendorf* ura. Sok anya szánta őt leányának, kevés hajadon nem hallgatta volna meg a szép és előkelő katonatisztet. Egon gróf mégis olyan leányra vetette szemét, a ki őt tekintetre is alig méltatta, a ki vajmi ritkán talált számára egy-két barátságos szót. Talán éppen *Róza*nak ezen merevsége vonzotta őt, megmagyarázhatatlan lélektani alapon, a leányhoz, míg végre a muló hajlandóságból szenvedélyes érzelem vált, mely fölötté kizárólag uralkodott.

*Róza*tól fagyosan köszönve, nagynénjétől igen szívesen fogadtatva, leült annak széke mögé.

— Hol van *Leó*? — kérdezte. — Mintha itt láttam volna az imént?

Az időszerűtlen kérdéssel csak növelte *Róza* kedvetlenségét: — *Leó* itt volt, csak kevés ideig marad ismerősöknél; hiszen semmi sem unalmasabb, mint folyton egy helyen ülni, — szólt ingerült hangon.

— Gondolja, hercegnő? Én azt hiszem, ha valakinek jó helye van, nem volna szabad azt elhagynia.

— Csak hétköznapi emberek ragadnak, mint az osztriga, székükön; a kit mindenütt szívesen látnak, bizonyos tekintetben köteles is mindenütt világítani.

— Látod, ez neked szól *Egon* és igen szép tőled, hogy hozzáuk jöttél világítani, — szólt a szíves barátságos nagynéni.

A százados a hercegnőre tekintett, de ő a szinlapot tanulmányozta, majd körszemlét tartott a színházba és úgy tett, mintha a látogató számára nem is léteznék.

TAVIRATOK.

Megvert vivómester.

Székes-Fehérvár, máj. 25. (S. t. t.) *Székes-Fehérvárt* *Kükemezey* Árpád fővárosi vivómester szervezett most egy vivóiskolát. Tegnap este amint vivóteremből hazafelé ment többedmagával, *Zolnay* Viktor fővárosi vivómester megszólította:

— Jöjj föl a Magyar Királyba beszélgetni s azután még utánna kiáltotta: Béla öcsém is vár!

Kükemezey gyanutlanul ment vele s belépve rázarták az ajtót s belőlről heves szóváltás, dulakodás hallatszott, majd az ajtó hirtelen kinyílt s azon *Kükemezey* vérző arcczal, revolverrel kezében rohant ki. A vizsgálat kiderítette, hogy a *Zolnay* testvérek *Kükemezeyt*, kik között egy régebbi kényes természetű családi viszály volt, azonnal megrohanták s boxerrel, késsel homlokán és fején veszedelmes sebet ejtettek rajta, melyeket az orvos összevarrt.

A szálló előtt nagy népcsődület támadt a véres dulakodásra.

Bádeni öngyilkos.

Budapest, május 25. (Saj. tud. táv.) A párisi »*Rappel*« írja, hogy *Badeni* gróf volt osztrák miniszterelnök öngyilkossági kísérletet követett el, mert a galicziai takarékpénztár bukásával két millió frankot vesztett, melylyel *vagyonilag teljesen*

tönkrement. E szenzációs hírről Bécsben mit sem tudnak s óriási feltűnést keltett.

A szláv jótékonyági egyesületből.

Berlin, máj. 25. A Wolff-ügynökségnek jelentik Pétervárról: Minthogy a miniszter nem erősítette meg a szláv jótékonyági egyesület új elnökét, Komarov ezredest, a »Szvet« főszerkesztőjét, az egyesület az elnök és az alelnökök választása végett új gyűlést tartott, a mely azonban viharos jelenetek után eredménytelenül oszlott fel. (Magy. Táv. Ir.)

Személyi hír.

Athén, május 25. A trónörökös pár Velenczén és Frankfurton át Berlinbe utazott. (Magy. Táv. Ir.)

A kiegyezés.

Bécs, május 25. A király ma délelőtt kihallgatáson fogadta Thun gróf és Széll Kálmán miniszterelnököket. Döntés még nem történt a kiegyezés kérdésében. Az összes magyar miniszterek itt maradnak még. (Magy. Táv. Ir.)

Kihallgatás.

Bécs, május 25. Ő Felsége ma az általános kihallgatások során többek között Lobkowitz herceg hadtestparancsnokot és Probst tábornagyot fogadta. (Magy. Táv. Ir.)

A békekonferencia.

Hága, május 25. Vilma királynő ma délután Staal orosz nagykövetet fogadta, a ki átadta neki a gyémántos Katalin-rendet. Azután a királynő és anyja a békekonferencia fődelegátusait fogadta. A királynő holnap délelőtt elutazik Hágából. (Magy. Táv. Ir.)

Katonai templom Port-Arthurban.

Pétervár, május 25. Port-Arthurban e hó 18-án fölavatták az első katonai templomot. (Magy. Táv. Ir.)

Eskütétel.

Bécs, május 25. Schönburg-Hartenstein Alajos herceg, Klepsch Eduárd altábornagy titkos tanácsosok és Biegeleben báró követ és meghatalmazott miniszter ma délelőtt Goluchowszky gróf külügyminiszter és Apensperg-Traun gróf főkamárás közreműködésével letették az esküt Ő Felsége előtt. Azután Gautsch báró, az osztrák főszámvevőszék elnöke tette le az esküt Thun gróf miniszterelnök és a főkamárás közreműködésével. (Magyar Táv. Ir.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, május 25. A »Petit Bleu« szerint Ballot-Beaupré jelentése abban az indítványban csucsosodik ki, hogy az ítélet megsemmisítendő és Dreyfus új haditörvényszék elé állítandó. Az »Echo de Paris« jelentése szerint Ballot-Beaupré kijelentette ennek a lapnak egyik tudósítója előtt, hogy a jelentéséről szóló összes híresztelések helytelenek. Még be sem fejezte jelentését és egyelőre még csak a jelentés elejét adta át Manau főügyésznek. Mornard ügyvéd nem fog tudomást sze-

rezni a jelentésről, a mig nyilvánosan fel nem olvassák. Ez a felolvasás körülbelül fél ülést fog igénybe venni. (Magy. Táv. Ir.)

Viktória királynő.

Windsor, máj. 24. Viktória királynő délután végigkocsizott az ünnepiesen feldíszített utcákon, miközben mindenütt nagy lelkesedéssel üdvözölték.

Pretória, máj. 29 (Reuter) A két volksraad ma Viktória királynő születésnapja miatt elnapolta ülését. (Magy. Táv. Ir.)

K i n a.

London, május 25. A Times-nak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: Hang-Jut kiküldték Pekingből az alsó-Jangceking vidékére a helyzet megvizsgálására. Küldetésének nyilván az a célja, hogy megvizsgálja azokat a vádakat, a melyeket Santung kormányzója, Junszien, Nanking alkirálya ellen emelt. Kinába nagy reményeket fűznek ehhez a vizsgálathoz. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A cs. kir. szab. Adriai biztosító társulat üzleti jelentése, a mely a f. évi április 27-én megtartott közgyűlésen előterjesztett, a következő fontosabb adatokat tartalmazza: Az életbiztosítási ágazatban 1898-ik évben kötött biztosítási ügyletek 30,022,054 korona biztosított tőkére rúgnak s így a biztosítási átlag 1898 december 31-én 193 millió korona tőkét és 472,714 korona járadékot tüntet ki. A díjbevétel 8,015,166 korona teszen, míg halál és elérési esetekben teljesített fizetések 3,720,572 koronát igényeltek s ezenfelül függő károokra 641,338 korona lett tartalékba helyezve. Az életbiztosítási díjtartalék immár 49,033,280 koronára emelkedett. Az elemi (tűz és szállítmány) biztosítási ágazatok díjbevétele 15,503,490 koronát tett ki; viszontbiztosításokra 7,293,538 korona, kárfizetésekre — a viszontbiztosítókat illető rész levonása után — 5,366,476 korona fordított és ezenfelül függő károokra 882,210 kor. helyeztetett tartalékba. A tűzbiztosítási díjtartalék a folyó évben is szaporítva lőn és pedig nem csak a több díjbevételel arányban, hanem százalék tekintetében is, mely tartalék, a visszbiztosítók részének levonása után a tűzbiztosítási ágazatban 4 millió 601,876 koronát, a szállítmány biztosítási ágazatban 181,934 koronát teszen. Az 1898-ik év az elemi biztosítási ágazatokban még kedvezőtlenebb volt az előzőnél, mindazonáltal a mérleg végeredménye az egybegyűjtött jelentékeny tartalékok kamatai és az életbiztosítási üzlet kedvező eredményének segítségével kielégítő. 400,000 korona levonása után, mely összeg egy új tartalékalap (kamatlak sülyedése ellen) létesítésére fordított és további 80,000 korona levonása után, mely az 1899. évben fizetendő adókra helyeztetett tartalékba és az 1897-iki év 11,240 korona nyeresemény áthozatának hozzáadásával, 821,158 korona felesleg mutatkozik. Ezen összegből az alapszabályszerű levonások keresztülvitele után ép úgy mint a múlt évben, részvényenkint 150 korona osztalék került elosztás alá. A társulat tartalékai 1898. évben 3,885,836 koronával emelkedtek és az előtűnk fekvő mérleg szerint 58,293,860 koronát teszen, amelyből 50,297,690 korona díjtartalékul (lisztán, tehát a visszbiztosítási rész levonásával), 6,096,686 korona nyereseménytartalékul és 1,899,484 korona árfolyam ingadozási tartalékul szolgál.

Ebtenyészési kiállítás. Az Országos Ebtenyészési Egyesület, mely nem régen alakult, a szegedi országos mezőgazdasági kiállítás keretében egy *lisztán magyar jellegű ebkiállítást* rendez. A kiállítás ideje szeptember 3 és 4 napja. Célja: a speczialis hazai ebfajták tenyészanyagának bemutatása és serkentés a tenyésztés felkarolására. Térdij: nagy fajtaért

3 frt, kisfajtaért 2 frt. Az egyesület tagjai 1 korona kedvezményben részesülnek ekenként. Az Országos Ebtenyészési Egylet felhívja a közönséget s különösen a hazai ebfajták tulajdonosait, hogy ne kicsinyeljék az ebtenyészést, mert a tisztavérű ebekért igen szép árakat lehet elérni, ha tehát tenyészanyagukat felhozták Szegedre, olyan tenyészési ágra hívják fel a figyelmet, amely igen számottevő jövedelmi forrássá válhatik. Részletes felvilágítással készséggel szolgál Buzza Géza Félix (Budapest Kerepesi-ut 22.) A szegedi ebkiállításra eddig következők jelentettek be ebeket: báró Horn Frigyes 20—30 foxterriert, Fónagy József pointer irisch és angol etettereket, Godzen Elek pointereket, Buzza Géza 7 tacskót, Kosztics L. 12 hajtó tacskót, Craus Géza angol etettereket, dr. Mika Károly Hajós Jenő foxterriereket stb. Az első magyar ebkiállítás auspiciumai tehát igen kedvezők.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, május 25.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	— — — — —	357.80
Magyar hitel	— — — — —	387.50
Allamvasut	— — — — —	361.—
Rimamurányi	— — — — —	311.—
Magyar jelzálog	— — — — —	242.50
Salgótarjáni	— — — — —	636.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—
Villamosvasut	— — — — —	235.—
Magyar leszámítoló	— — — — —	553.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	101.50
Déli vasut	— — — — —	178.—

Az irányzat nyugodt.

Osztr. hitel	— — — — —	358.60
Magyar hitel	— — — — —	389.—
Allamvasut	— — — — —	359.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. május 25-én.	
Magyar aranyjáradék 4%	119.50
Magyar koronajáradék	96.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2/10%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	9.75
talméresi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.75
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcsön	160.75
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.25
Osztrák járadék papírban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.20
Osztrák járadék aranyban	119.50
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	139.50
Osztrák magyar bankrészevény	918.—
Magyar hitelbankrészevény	388.50
Osztrák hitelintézeti részevény	358.30
Párisi vista	47.80
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.55
Németbirodalmi márka	58.92 1/2
London vista	120.50
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbérllet 24. szám. Kisbérllet 4. szám.
Páratlan. Páratlan.

Ma pénteken, 1899. május 26-án

kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

A B A B A.

Nagy operette 4 felvonásban, Irta: Ordonneau M. Zenéjét írta: Audrau E.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint, IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal: karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap szombaton, 1899. május 27-én

A B A B A

Nagy operette 4 felvonásban, Irta: Ordoneau. Zenéjét Audrau E.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

